

Aan de gemeenteraad van Utrecht

Onderwerp: Burgerinitiatief 'Utrecht wil elke zondag open'

Utrecht, 3 juli 2012

Geachte dames en heren,

Ondergetekenden, ingezetenen van de gemeente Utrecht, hebben hierbij het genoeg uw raad bijgaand ontwerp- voorstel met bijbehorende toelichting voor te leggen tot wijziging van de Winkeltijdenverordening Utrecht 2012, laatstelijk gewijzigd tijdens uw vergadering van 21 juni 2012.

Dit voorstel maakt het mogelijk dat winkels en consumenten de keuzevrijheid krijgen om op zondag te winkelen.

Tezamen met dit voorstel bieden wij u de handtekeningen aan die vereist zijn volgens artikel 5 onder 2c van de Verordening burgerinitiatief 2011 (Gemeentebblad van Utrecht 2011 nr. 47).

Met belangstelling zien wij uit naar de behandeling van dit initiatief door uw raad.

Met vriendelijke groet

J.E. Hagenouw,
Gambiadreef 30,
3564 ES Utrecht
(25-09-1968)

Th. A. Broekman,
Groote Waard 1,
3453 LC De Meern
(29-10-1954)

J.A. Blommendaal,
Catharijnesingel 100 Ca,
3511 GV Utrecht.
(08-08-1951)

ONTWERP-BESLUIT

Voorstel aan de Gemeenteraad tot wijziging van de Winkeltijdenverordening Utrecht 2012, laatstelijk gewijzigd op 21 juni 2012.

De raad van de gemeente Utrecht

Gelet op het voorstel van het burgerinitiatief 'Utrecht wil elke zondag open' van 3 juli 2012

BESLUIT tot de volgende wijziging van de Winkeltijdenverordening 2012

ARTIKEL I

Artikel 1 onder g. en h. komen te vervallen.

Artikel 6 komt te vervallen.

Artikel 9 komt te vervallen.

Artikel 10 lid 1 wordt gewijzigd in: De verboden, bedoeld in artikel 2, eerste lid van de wet gelden niet, om reden van op de gemeente gericht toerisme binnen de gemeentelijke grenzen, voor zover zij betrekking hebben op de zondagen en feestdagen.

Artikel 10 lid 2 komt te vervallen.

Artikel 10 lid 4 komt te vervallen.

Artikel 10 lid 5 komt te vervallen.

Artikel 10 lid 8 wordt gewijzigd in: Openstelling van winkels op zon- en feestdagen vindt uitsluitend plaats tussen 10.00 en 19.00 uur.

ARTIKEL II

Artikel 1 onder i. en j. worden gewijzigd in artikel 1 g. en artikel 1 h.

Artikel 7 wordt vernummerd tot artikel 6.

Artikel 8 wordt vernummerd tot artikel 7.

Artikel 10 wordt vernummerd tot artikel 8.

Artikel 10 lid 3 wordt vernummerd in artikel 10 lid 2.

Artikel 10 lid 6 wordt vernummerd in artikel 10 lid 3.

Artikel 10 lid 7 en 8 wordt vernummerd in artikel 10 lid 4 en 5.

De artikelen 11, 12, 13, 14 en 15 worden vernummerd in de artikelen 9, 10, 11, 12 en 13.

ARTIKEL III

De onderhavige wijziging van de Winkeltijdenverordening 2012 treedt in werking op de dag na publicatie.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad, gehouden op 2012.

De griffier,
Drs. A.A.H. Smits

De burgemeester
Mr. A. Wolfsen

Bekendmaking is geschied op

De wijziging van de verordening is in werking getreden op.....

TOELICHTING op voorstel tot wijziging van de Winkeltijdenverordening 2012.

Context

Op 9 november 2011 heeft de Kamer van Koophandel Midden-Nederland zich in een brief gewend tot de wethouder Economische Zaken, de wethouder Verkeer en de wethouder Stationsgebied. In deze brief wordt de noodzaak benadrukt om de stad op een kwalitatief goed peil te brengen en te houden tegen de achtergrond van een economische situatie die zorgen baart. 'Samen met u willen wij maatregelen verkennen om het economisch functioneren en de werkgelegenheid in het centrum duurzaam te garanderen' schrijft de Kamer van Koophandel.

Op verzoek van deze wethouders hebben het toenmalige Platform Binnenstad Utrecht (inmiddels opgegaan in de stichting Centrummanagement Utrecht) en het bestuur van het Centrummanagement Utrecht op 9 januari en 9 februari 2012 uitvoerige en gedetailleerde voorstellen gedaan die bijdragen aan het versterken van het economisch functioneren van de binnenstad.. Deze brieven zijn uw raad in afschrift ter kennis gebracht. Een van deze voorstellen betreft het toepassen van het toeristisch regime van de Winkeltijdenwet op de gehele stad. Eerder – op 26 oktober 2011 – had de werkgroep Winkeltijden al dit verzoek gedaan..

De wethouder Economische Zaken heeft inmiddels bij verschillende gelegenheden duidelijk gemaakt dat het college niet voornemens is om in deze raadsperiode voorstellen te doen die de zondagsopenstelling van winkels mogelijk maken.

De initiatiefnemers van het Burgerinitiatief 'Utrecht wil elke zondag open' zijn van mening dat koopzondagen anno 2012 behoren bij de steeds om meer flexibiliteit vragende consument, de ondernemer die hierop wil inspelen, de horeca en de culturele ambities van Utrecht. Wij vragen de *vrijheid* om op zondag te kunnen ondernemen. Het blijft vanzelfsprekend aan iedere ondernemer om zelf die keuze te maken. Nu worden wij daarentegen door het gemeentebestuur *verplicht* om dicht te zijn!

Autonoom toerisme

1. De toerismebepaling in de Winkeltijdenwet

Dat in Utrecht sprake is van autonoom toerisme heeft uw raad al vastgesteld. In dit verband is van belang de bijlage behorende bij Gemeenteblad van Utrecht 2012, nr. 3. In de toelichting op artikel 10 wordt uitvoerig gemotiveerd waarom er geen twijfel over kan bestaan dat in Utrecht sprake is van autonoom en substantieel toerisme. Door het overnemen van het advies van de Bezwaarschriftencommissie van de gemeenteraad heeft uw raad op 21 juni 2012 deze opvatting nog eens bevestigd.

Onze conclusie is dat uit de toerismebepaling van de Winkeltijdenwet geen enkele belemmering voortvloeit om in Utrecht de openstelling van winkels op alle zondagen mogelijk te maken.

2. Gemeentelijk toerismebeleid

Het vieren van de Vrede van Utrecht in 2013, de ambitie om in 2018 te worden uitgeroepen tot Culturele Hoofdstad van Europa en het streven om in de komende jaren de start van de Tour de France naar Utrecht te halen (zie artikel in AD/UN van 2 juli 2012) passen in uw economisch beleid om in de periode 2012 – 2018 in te zetten op internationale promotie, verhoging van het verblijfstoerisme en goed gastheerschap voor de bezoeker van de stad. (Economische Agenda 2012 – 2018, blz. 14 onder punt 7). Dit zal de vraag versterken naar de openstelling van winkels op zondag.

Wij willen u de vraag voorleggen of u Utrecht een steeds grotere achterstandspositie wilt laten opbouwen ten opzichte van de andere drie grote gemeenten (G3), die alle al geruime tijd de zondagsopenstelling van winkels toestaan. Utrecht loopt bepaald niet voorop. Uit een door ons uitgevoerde inventarisatie blijkt dat inmiddels 64 gemeenten Utrecht zijn voorgegaan met het invoeren van het toeristisch regime voor de zondagsopenstelling.

Economische en werkgelegenheidsbelangen

1. De regionale en landelijke functie van Utrecht.

Utrecht heeft een regionale en landelijke economische functie. Recent uitgevoerd onderzoek (Strabo 2012) geeft voor de *binnenstad* de volgende herkomst aan:

- 51% uit de stad Utrecht
- 19% uit de regio (omliggende gemeenten)
- 30% uit overig Nederland.

Vanuit een andere invalshoek komt uit het Koopstromenonderzoek ook een dergelijk beeld naar voren: 21% van de omzet aan niet-dagelijkse goederen komt uit overig Nederland. Voor de *binnenstad* is dit percentage zelfs 51%!.

Het meeste bezoek vindt op zaterdag plaats (19,65% Strabo 2012). Op zondag is het bezoekerspercentage 11,52% (Strabo 2012). De zondag is vergelijkbaar met andere dagen van de week, m.u.v. de donderdag (Koopavond).

De handtekeningen die wij hebben verzameld laten zien hoe zeer Utrecht een functie heeft die de gemeentegrens overstijgt: maar liefst 45% van de door ons verzamelde handtekeningen komt van bezoekers van buiten de gemeente. Wij willen dit resultaat nadrukkelijk onder uw aandacht brengen en nodigen u uit om bij uw besluitvorming op dit voorstel de belangen van de bezoekers van buiten de Utrecht zwaar mee te laten wegen.

2. Veranderend consumentengedrag

Het Koopstromenonderzoek 2011 laat met name voor de *binnenstad* een sterke daling van de omzet aan niet-dagelijkse goederen zien t.o.v. 2004. Het gaat om een omzetverlies van € 240 miljoen op jaarbasis. Dit is een omzetsdaling van 34%. De afdeling Economische Zaken van de gemeente heeft geanalyseerd dat de koopkrachtbinding met 25 % is teruggelopen, van 44% in 2004 naar 33% in 2011 (presentatie afdeling Economische Zaken tijdens het bestuurlijk overleg tussen gemeente en CMU op 17 april 2012).

Deze ontwikkeling past in het beeld dat de consument graag gebruik maakt van de vele keuzemogelijkheden die er zijn. Deze ontwikkeling zal zich naar verwachting in de komende jaren doorzetten.

Iedere ondernemer weet dat klantenbinding van essentieel belang is voor zijn voortbestaan. Dat geldt naar onze mening ook voor het economisch functioneren van de stad. Zonder voldoende aantrekkingskracht zoekt de consument het alternatief dat wél aan zijn wensen beantwoordt. Deze aantrekkingskracht heeft te maken met:

- Bereikbaarheid (openbaar vervoer, auto, bus/tram, fiets, te voet).
- Belevingswaarde (aantrekkelijk, schoon, heel en veilig).
- Kostprijs (parkeertarieven, tarieven openbaar vervoer)
- Gevarieerd en veelzijdig aanbod (winkels, cultuur, uitgaan, horeca).
- Openingstijden passend bij de wens van de moderne consument.

Het is een samenhangende keten. Het geheel zorgt voor de aantrekkelijkheid. Wanneer één van de onderdelen ontbreekt en die elders wél wordt gevonden is onmiddellijk sprake van een concurrentie-achterstand. Utrecht heeft deze concurrentie-achterstand, onder meer doordat het de consument niet tegemoet komt in zijn wens om op zondag te kunnen winkelen.

Dat de gemeente zichzelf wél de positie biedt om de consument in zijn wensen tegemoet te komen door op zondag de bibliotheek aan de Oudegracht open te stellen is buitengewoon wrang: wél een boek mogen lenen op zondag, maar géén boek mogen kopen in de winkel beneden deze gemeentelijke bibliotheek.

3. Werkgelegenheid

De werkgelegenheid in onze branche omvat vele duizenden arbeidsplaatsen. Veel van deze arbeidsplaatsen zijn op MBO en VMBO-niveau (Beroepsonderwijs). In de afgelopen maanden zijn naar schatting tussen de 600 en 1.000 van deze arbeidsplaatsen verdwenen. Dat heeft te maken met verschillende factoren zoals het gebrek aan consumentenvertrouwen en het in toenemende mate kopen via internet. Het ontbreken van mogelijkheden om omzet te genereren tengevolge van beperking van de winkeltijden in het weekend draagt niet bij aan het behoud van dit type werkgelegenheid.

4. Kleine ondernemers

Ook kleine ondernemers hebben baat bij een sterke economie, groei van het aantal toeristen en meer bezoekers (regio, Nederland, internationaal) die liefst ook nog langer verblijven in de stad. Versterking van de koopkrachtbinding aan de stad zal zich ook vertalen in versterking van de economische mogelijkheden van kleine ondernemers.

Overig

1. Huidige verordening is niet logisch

De huidige verordening is niet logisch in de gemaakte keuzen. Ter ondersteuning van het toerisme wordt in de verordening het Museumkwartier aangewezen als gebied waarvoor ontheffing kan worden verleend voor detailhandel in de dagelijkse en niet-dagelijkse artikelensector. De motivatie hiervoor is: “De zondag wordt o.a. gebruikt voor het bezoeken van culturele en museale doelen”.

In de verordening wordt voorbij gegaan aan het feit dat buiten het Museumkwartier belangrijke culturele en museale functies zijn te vinden. Enkele voorbeelden:

- De Neude is het Festivalplein van de stad.
- Het Museum Speelklok tot Pierement is gevestigd aan het Buurkerkhof.
- De Schouwburg is een van de belangrijkste culturele plekken van de stad, onder meer als thuisbasis voor het Nationaal Filmfestival.
- Bijna alle bioscopen bevinden zich buiten het Museumkwartier.
- De grootste culturele voorziening van Utrecht (en wellicht van Nederland) is vanaf 2013 gevestigd aan het Vredenburg: het Muziekpaleis.

De geografische beperking van de huidige verordening houdt geen rekening met de toeristische en culturele importantie van de binnenstad in zijn geheel. Ons voorstel voorziet hierin.

2. Voorstel draagt bij aan vermindering regeldruk

Een bijkomend voordeel van ons voorstel is dat de Winkeltijdenverordening aanzienlijk wordt vereenvoudigd. De vele specifieke regelingen die de huidige verordening omvat – branchering, Museumkwartier, Voorveldsepolder – zijn niet langer meer nodig. Dit draagt bij aan vermindering van de werkdruk voor de gemeentelijke organisatie, maar ook van de regeldruk voor ondernemers.

Gemeenten volledig toeristisch regime				
	Gemeente	Provincie	Inwonersaantal	Aantal koopzondagen
1	Amsterdam	Noord-Holland	783.364	54
2	Rotterdam	Zuid-Holland	612.502	54
3	's-Gravenhage	Zuid-Holland	496.745	54
4	Tilburg	Noord-Brabant	203.234	54
5	Almere	Flevoland	191.239	54
6	Breda	Noord-Brabant	173.299	54
7	Haarlem	Noord-Holland	150.744	54
8	Zaanstad	Noord-Holland	147.141	54
9	Zoetermeer	Zuid-Holland	121.964	54
10	Leiden	Zuid-Holland	117.914	54
11	Delft	Zuid-Holland	97.645	54
12	Roosendaal	Noord-Brabant	77.529	54
13	Schiedam	Zuid-Holland	75.783	54
14	Velsen	Noord-Holland	67.315	54
15	Bergen op Zoom	Noord-Brabant	66.148	54
16	Roermond	Limburg	55.857	54
17	Terneuzen	Zeeland	54.864	54
18	Middelburg	Zeeland	48.076	54
19	Zutphen	Gelderland	47.112	54
20	Noordoostpolder	Flevoland	46.328	54
21	Heusden	Noord-Brabant	43.113	54
22	Hellevoetsluis	Zuid-Holland	39.748	54
23	Beverwijk	Noord-Holland	39.438	54
24	Landgraaf	Limburg	38.121	54
25	Bronckhorst	Gelderland	37.626	54
26	Moerdijk	Noord-Brabant	36.511	54
27	Teylingen	Zuid-Holland	35.770	54
28	Bussum	Noord-Holland	32.483	54
29	Bergen (NH.)	Noord-Holland	30.834	54
30	Halderberge	Noord-Brabant	29.351	54
31	Edam-Volendam	Noord-Holland	28.586	54
32	Hulst	Zeeland	27.714	54
33	Drimmelen	Noord-Brabant	26.483	54
34	Dinkelland	Overijssel	26.067	54
35	Buren	Gelderland	25.980	54
36	Gilze en Rijen	Noord-Brabant	25.735	54
37	Noordwijk	Zuid-Holland	25.464	54
38	Maasgouw	Limburg	24.243	54
39	Sluis	Zeeland	23.983	54
40	Oegstgeest	Zuid-Holland	22.753	54
41	Losser	Overijssel	22.700	54
42	Rucphen	Noord-Brabant	22.422	54
43	Veere	Zeeland	21.953	54
44	Woensdrecht	Noord-Brabant	21.663	54
45	Roerdalen	Limburg	21.257	54

46	Zundert	Noord-Brabant	21.208	54
47	Enkhuizen	Noord-Holland	18.196	54
48	Weesp	Noord-Holland	17.962	54
49	Oirschot	Noord-Brabant	17.848	54
50	Naarden	Noord-Holland	17.195	54
51	Valkenburg aan de Geul	Limburg	17.027	54
52	Zandvoort	Noord-Holland	16.638	54
53	Harenkarspel	Noord-Holland	16.179	54
54	Brielle	Zuid-Holland	15.928	54
55	Harlingen	Friesland	15.839	54
56	Noordwijkerhout	Zuid-Holland	15.683	54
57	Gulpen-Wittem	Limburg	14.512	54
58	Woudrichem	Noord-Brabant	14.448	54
59	Westvoorne	Zuid-Holland	13.953	54
60	Beesel	Limburg	13.842	54
61	Bergen (L.)	Limburg	13.351	54
62	Zijpe	Noord-Holland	11.539	54
63	Vaals	Limburg	9.797	54
64	Baarle-Nassau	Noord-Brabant	6.652	54

Gemeenten gedeeltelijk toeristisch regime				
	Gemeente	Provincie	Inwonersaantal	Aantal koopzondagen
1	Texel	Noord-Holland	13.727	38
2	Apeldoorn	Gelderland	156.355	34
3	Leudal	Limburg	36.537	32
4	Schouwen-Duiveland	Zeeland	34.206	30
5	Kaag en Braassem	Zuid-Holland	25.792	21
6	Utrecht	Utrecht	312.634	20
7	Vlieland	Friesland	1.132	20
8	Maastricht	Limburg	119.623	19
9	Heiloo	Noord-Holland	22.615	19
10	Nijmegen	Gelderland	164.540	18
11	Son en Breugel	Noord-Brabant	15.706	18
12	Leeuwarden	Friesland	94.844	17
13	Amstelveen	Noord-Holland	82.462	17
14	Zevenaar	Gelderland	32.308	17
15	Grave	Noord-Brabant	12.939	17
16	Arnhem	Gelderland	148.320	16
17	Alkmaar	Noord-Holland	93.984	16
18	Heerlen	Limburg	89.230	16
19	Capelle aan den IJssel	Zuid-Holland	66.159	16
20	Heerenveen	Friesland	43.518	16
21	Leiderdorp	Zuid-Holland	26.600	16
22	Enschede	Overijssel	157.587	15
23	's-Hertogenbosch	Noord-Brabant	104.060	15
24	Sittard-Geleen	Limburg	94.756	15
25	Boarnsterhim	Friesland	19.331	15
26	Eindhoven	Noord-Brabant	216.157	14
27	Venlo	Limburg	99.853	14
28	Rijswijk	Zuid-Holland	46.553	14
29	Waalwijk	Noord-Brabant	46.240	14
30	Wijk bij Duurstede	Utrecht	23.066	14
31	Haarlemmermeer	Noord-Holland	143.484	13
32	Dordrecht	Zuid-Holland	118.906	13
33	Deventer	Overijssel	98.887	13
34	Den Helder	Noord-Holland	57.207	13
35	Doetinchem	Gelderland	56.100	13

Gemeenten met maximaal 12 koopzondagen.				
	Gemeente	Provincie	Inwonersaantal	Aantal koopzondagen
1	Aalsmeer	Noord-Holland	30.199	12
2	Aalten	Gelderland	27.365	12
3	Almelo	Overijssel	72.693	12
4	Alphen aan den Rijn	Zuid-Holland	72.729	12
5	Amersfoort	Utrecht	146.889	12
6	Appingedam	Groningen	12.090	12
7	Assen	Drenthe	67.200	12
8	Asten	Noord-Brabant	16.264	12
9	Barendrecht	Zuid-Holland	46.875	12
10	Bernheze	Noord-Brabant	29.777	12
11	Borger-Odoorn	Drenthe	25.951	12
12	Boxmeer	Noord-Brabant	28.444	12
13	Boxtel	Noord-Brabant	30.279	12
14	Brummen	Gelderland	21.252	12
15	Brunssum	Limburg	29.312	12
16	Cranendonck	Noord-Brabant	20.429	12
17	Cuijk	Noord-Brabant	24.621	12
18	Deurne	Noord-Brabant	31.743	12
19	Dongen	Noord-Brabant	25.147	12
20	Drechterland	Noord-Holland	19.342	12
21	Dronten	Flevoland	40.266	12
22	Druten	Gelderland	18.112	12
23	Duiven	Gelderland	25.564	12
24	Echt-Susteren	Limburg	32.196	12
25	Emmen	Drenthe	109.244	12
26	Etten-Leur	Noord-Brabant	41.882	12
27	Gemert-Bakel	Noord-Brabant	28.923	12
28	Gennep	Limburg	17.369	12
29	Goirle	Noord-Brabant	22.809	12
30	Gouda	Zuid-Holland	71.096	12
31	Groningen	Groningen	190.334	12
32	Haaksbergen	Overijssel	24.413	12
33	Heemskerk	Noord-Holland	39.160	12
34	Heerhugowaard	Noord-Holland	52.013	12
35	Helmond	Noord-Brabant	88.617	12
36	Hengelo	Overijssel	80.884	12
37	Heumen	Gelderland	16.481	12
38	Hillegom	Zuid-Holland	20.619	12
39	Hilversum	Noord-Holland	85.080	12
40	Hoorn	Noord-Holland	70.888	12
41	Houten	Utrecht	47.957	12
42	IJsselstein	Utrecht	34.302	12
43	Lansingerland	Zuid-Holland	54.306	12
44	Leek	Groningen	19.329	12
45	Leidschendam-Voorburg	Zuid-Holland	72.120	12

46	Lelystad	Flevoland	75.184	12
47	Lemsterland	Friesland	13.578	12
48	Leusden	Utrecht	28.710	12
49	Lingewaard	Gelderland	45.689	12
50	Lochem	Gelderland	33.275	12
51	Loon op Zand	Noord-Brabant	22.870	12
52	Maasdonk	Noord-Brabant	11.282	12
53	Maasdriel	Gelderland	23.989	12
54	Maassluis	Zuid-Holland	31.958	12
55	Medemblik	Noord-Holland	42.976	12
56	Meerssen	Limburg	19.485	12
57	Meppel	Drenthe	32.525	12
58	Mill en Sint Hubert	Noord-Brabant	10.970	12
59	Montferland	Gelderland	34.974	12
60	Montfoort	Utrecht	13.480	12
61	Nieuwkoop	Zuid-Holland	26.960	12
62	Nuenen, Gerwen en Ned	Noord-Brabant	22.321	12
63	Nuth	Limburg	15.554	12
64	Oisterwijk	Noord-Brabant	25.721	12
65	Oldambt	Groningen	39.428	12
66	Oldenzaal	Overijssel	32.231	12
67	Onderbanken	Limburg	8.021	12
68	Oost Gelre	Gelderland	30.085	12
69	Oosterhout	Noord-Brabant	54.125	12
70	Opmeer	Noord-Holland	11.406	12
71	Oss	Noord-Brabant	57.391	12
72	Oud-Beijerland	Zuid-Holland	23.511	12
73	Oude IJsselstreek	Gelderland	39.880	12
74	Overbetuwe	Gelderland	46.003	12
75	Peel en Maas	Limburg	43.020	12
76	Purmerend	Noord-Holland	79.175	12
77	Raalte	Overijssel	36.730	12
78	Reusel-De Mierden	Noord-Brabant	12.636	12
79	Rheden	Gelderland	43.964	12
80	Schagen	Noord-Holland	18.661	12
81	Schijndel	Noord-Brabant	22.978	12
82	Sliedrecht	Zuid-Holland	24.113	12
83	Soest	Utrecht	45.604	12
84	Someren	Noord-Brabant	18.338	12
85	Spijkenisse	Zuid-Holland	72.321	12
86	Stede Broec	Noord-Holland	21.437	12
87	Steenwijkerland	Overijssel	43.317	12
88	Stein	Limburg	25.672	12
89	Tiel	Gelderland	41.179	12
90	Tubbergen	Overijssel	21.157	12
91	Ubbergen	Gelderland	9.362	12
92	Uden	Noord-Brabant	40.749	12

93	Uithoorn	Noord-Holland	28.123	12
94	Veghel	Noord-Brabant	37.473	12
95	Veldhoven	Noord-Brabant	43.676	12
96	Vlaardingen	Zuid-Holland	71.312	12
97	Voerendaal	Limburg	12.671	12
98	Voorschoten	Zuid-Holland	24.087	12
99	Voorst	Gelderland	23.701	12
100	Vught	Noord-Brabant	25.635	12
101	Waalre	Noord-Brabant	16.477	12
102	Waddinxveen	Zuid-Holland	25.282	12
103	Wassenaar	Zuid-Holland	25.881	12
104	Weert	Limburg	48.622	12
105	West Maas en Waal	Gelderland	18.296	12
106	Westervoort	Gelderland	15.252	12
107	Westland	Zuid-Holland	99.841	12
108	Weststellingwerf	Friesland	25.842	12
109	Wieringermeer	Noord-Holland	12.570	12
110	Wijchen	Gelderland	40.559	12
111	Winterswijk	Gelderland	29.014	12
112	Woerden	Utrecht	49.869	12
113	Zeewolde	Flevoland	21.201	12
114	Zoeterwoude	Zuid-Holland	8.118	12
115	Zwolle	Overijssel	120.661	12
116	Best	Noord-Brabant	28.789	11
117	Beuningen	Gelderland	25.528	11
118	Eersel	Noord-Brabant	18.177	11
119	Gorinchem	Zuid-Holland	34.870	11
120	Stadskanaal	Groningen	33.070	11
121	Veendam	Groningen	27.945	11
122	Vlissingen	Zeeland	44.580	11
123	Waterland	Noord-Holland	17.143	11
124	Wormerland	Noord-Holland	15.786	11
125	Beek	Limburg	16.525	10
126	Bladel	Noord-Brabant	19.463	10
127	Geldrop-Mierlo	Noord-Brabant	38.497	10
128	Goes	Zeeland	36.816	10
129	Kerkrade	Limburg	47.303	10
130	Langedijk	Noord-Holland	26.948	10
131	Lisse	Zuid-Holland	22.731	10
132	Niedorp	Noord-Holland	12.298	10
133	Simpelveld	Limburg	10.972	10
134	Uitgeest	Noord-Holland	12.869	10
135	Valkenswaard	Noord-Brabant	30.634	10
136	Berkelland	Gelderland	45.279	9
137	Borne	Overijssel	21.555	9
138	Dalfsen	Overijssel	27.335	9
139	De Ronde Venen	Utrecht	42.944	9

140	Delfzijl	Groningen	26.496	9
141	Geertruidenberg	Noord-Brabant	21.359	9
142	Ooststellingwerf	Friesland	25.985	9
143	Terschelling	Friesland	4.708	9
144	Culemborg	Gelderland	27.600	8
145	Groesbeek	Gelderland	18.853	8
146	Hilvarenbeek	Noord-Brabant	15.029	8
147	Hoogeveen	Drenthe	54.839	8
148	Leerdam	Zuid-Holland	20.716	8
149	Nieuwegein	Utrecht	60.922	8
150	Venray	Limburg	42.858	8
151	Wageningen	Gelderland	37.044	8
152	Castricum	Noord-Holland	34.622	7
153	Olst-Wijhe	Overijssel	17.479	7
154	Stichtse Vecht	Utrecht	62.995	7
155	Ede	Gelderland	108.255	6
156	Hoogezand-Sappemeer	Groningen	34.795	6
157	Landerd	Noord-Brabant	14.961	6
158	Laren	Noord-Holland	11.421	6
159	Sint-Oedenrode	Noord-Brabant	17.853	6
160	Smallingerland	Friesland	55.384	6
161	Steenbergen	Noord-Brabant	23.284	6
162	Zwijndrecht	Zuid-Holland	44.511	6
163	Doesburg	Gelderland	11.621	5
164	Eemnes	Utrecht	8.852	5
165	Horst aan de Maas	Limburg	41.869	5
166	Nederweert	Limburg	16.657	5
167	Schinnen	Limburg	13.398	5
168	Baarn	Utrecht	24.314	4
169	Boskoop	Zuid-Holland	16.065	4
170	Cromstrijen	Zuid-Holland	12.748	4
171	Laarbeek	Noord-Brabant	21.540	4
172	Mook en Middelaar	Limburg	7.924	4
173	Slochteren	Groningen	15.555	4
174	Tynaarlo	Drenthe	32.438	4
175	Zeist	Utrecht	60.895	4
176	Millingen aan de Rijn	Gelderland	5.922	3
177	Heemstede	Noord-Holland	26.291	2
178	Borsele	Zeeland	22.734	1